

Charles DICKENS

A Christmas Carol
in Prose,
Being a Ghost Story
of Christmas

Чарльз ДІКЕНС

РІЗДВЯНА ПІСНЯ
в прозі,
або Різдвяне оповідання
з привидами

*Переклад з англійської
Ольги КОСАЧ-КРИВИНЮК*

КИЇВ • ЗНАННЯ

CONTENTS

Preface	6
<i>Stave I.</i> Marley's ghost	8
<i>Stave II.</i> The First Of The Three Spirits	46
<i>Stave III.</i> The Second Of The Three Spirits	82
<i>Stave IV.</i> The Last Of The Spirits	128
<i>Stave V.</i> The End Of It	162

ЗМІСТ

Передмова	7
<i>Строфа I.</i> Марлеева тінь	9
<i>Строфа II.</i> Перший із трьох духів	47
<i>Строфа III.</i> Другий із трьох духів	83
<i>Строфа IV.</i> Останній Дух	129
<i>Строфа V.</i> Закінчення	163

PREFACE

I have endeavoured in this Ghostly little book, to raise the Ghost of an Idea, which shall not put my readers out of humour with themselves, with each other, with the season, or with me. May it haunt their houses pleasantly, and no one wish to lay it.

Their faithful Friend and Servant,

C. D.

December, 1843.

ПЕРЕДМОВА

Я намагався в цій маленькій книзі про духів показати примару Ідеї, яка не повинна розсварити моїх читачів ні з гумором, ні з собою, ні один з одним, ні зі святковими днями або зі мною. Нехай ця книжка живе у ваших домівках як привітний Дух, і кожен, хто читатиме, не відкладе її вбік, а дочитає до кінця.

Ваш вірний друг і слуга

Ч. Д.

Грудень 1843 року

Stave I

MARLEY'S GHOST

Marley was dead: to begin with. There is no doubt whatever about that. The register of his burial was signed by the clergyman, the clerk, the undertaker, and the chief mourner. Scrooge signed it: and Scrooge's name was good upon 'Change, for anything he chose to put his hand to.

Old Marley was as dead as a door-nail.

Mind! I don't mean to say that I know, of my own knowledge, what there is particularly dead about a door-nail. I might have been inclined, myself, to regard a coffin-nail as the deadest piece of ironmongery in the trade. But the wisdom of our ancestors is in the simile; and my unhallowed hands shall not disturb it, or the Country's done for. You will therefore permit me to repeat, emphatically, that Marley was as dead as a door-nail.

Scrooge knew he was dead? Of course he did. How could it be otherwise? Scrooge and he were partners for I don't know how many years. Scrooge was his sole executor, his sole administrator, his sole assign, his sole residuary legatee, his sole friend, and sole mourner. And even Scrooge was not so dreadfully cut up by the sad event, but that he was an excellent man of business on the very day of the funeral, and solemnised it with an undoubted bargain.

The mention of Marley's funeral brings me back to the point I started from. There is no doubt that Marley was dead. This must be distinctly understood, or nothing wonderful can come of the story I am going to relate. If we were not perfectly convinced that Hamlet's Father died before the play began, there would be nothing more remarkable in his taking a stroll at

Строфа I МАРЛЕЄВА ТІНЬ

Марлей помер. Це точно. Свідоцтво про його смерть було підписане пастором та іншими. Сам Скрудж підписав його, а кожний документ, підписаний Скруджем, мав велику вагу на біржі.

Старий Марлей був мертвий, як камінь...

Зауважте! Я не кажу, що, на мою думку, у камені немає нічого живого; швидше, якщо є серед каменю що-небудь справді мертве, то це могильний камінь, але в такому порівнянні відчувається мудрість наших предків і я не хочу її зачіпати своїми непосвяченими руками, щоб не наразити себе на прокльони цілого краю. Отже, дозвольте мені ще раз чітко наголосити, що Марлей був мертвим, як камінь.

Чи знав Скрудж, що Марлей помер? Звичайно, знав. Як же йому було не знати? Вони — Бог знає, скільки літ, — були в компанії. Скрудж був єдиним його душоприказником, єдиним розпорядником його маєтку, єдиним спадкоємцем його рухомого і нерухомого майна, єдиним його другом; один же тільки він і оплакав Марлеєву смерть. Але Скрудж не був надто вражений цією сумною подією і в день похорону зробив одну дуже корисну оборудку, як і личило справді діловій людині...

Згадка про Марлеєвий похорон примушує мене повернутися до початку оповіді. Не може бути жодного сумніву в тому, що Марлей помер, і це треба добре усвідомити, бо інакше не буде нічого надзвичайного в тому, що я хочу розповісти. Якби ми не були впевнені, що Гамлетовий батько помер перед початком спектаклю, то ми б зовсім не зди-

night, in an easterly wind, upon his own ramparts, than there would be in any other middle-aged gentleman rashly turning out after dark in a breezy spot — say Saint Paul’s Churchyard for instance — literally to astonish his son’s weak mind.

Scrooge never painted out Old Marley’s name. There it stood, years afterwards, above the warehouse door: Scrooge and Marley. The firm was known as Scrooge and Marley. Sometimes people new to the business called Scrooge Scrooge, and sometimes Marley, but he answered to both names. It was all the same to him.

Oh! But he was a tightfisted hand at the grind-stone, Scrooge! a squeezing, wrenching, grasping, scraping, clutching, covetous, old sinner! Hard and sharp as flint, from which no steel had ever struck out generous fire; secret, and self-contained, and solitary as an oyster. The cold within him froze his old features, nipped his pointed nose, shrivelled his cheek, stiffened his gait; made his eyes red, his thin lips blue; and spoke out shrewdly in his grating voice. A frosty rime was on his head, and on his eyebrows, and his wiry chin. He carried his own low temperature always about with him; he iced his office in the dog days; and didn’t thaw it one degree at Christmas.

External heat and cold had little influence on Scrooge. No warmth could warm, no wintry weather chill him. No wind that blew was bitterer than he, no falling snow was more intent upon its purpose, no pelting rain less open to entreaty. Foul weather didn’t know where to have him. The heaviest rain, and snow, and hail, and sleet, could boast of the advantage over him in only one respect. They often “came down” handsomely, and Scrooge never did.

Nobody ever stopped him in the street to say, with gladsome looks, “My dear Scrooge, how are you? When will you come to see me?” No beggars implored him to bestow a trifle, no children asked him what it was o’clock, no man or woman ever once in all his life inquired the way to such and such a place, of Scrooge.

вувалися, що він вітряної ночі вийшов погуляти на мури свого міста. Це так само було б не дивно, як і те, що якийсь інший чоловік середнього віку пішов уночі погуляти кудись — скажімо, на цвинтар коло церкви св. Павла, — щоб налякати свого вразливого сина.

Скрудж залишив Марлеєве ім'я на вивісці. І після Марлеєвої смерті над дверима при вході в контору було написано: Скрудж і Марлей. Усі знали торговельну спілку, що звалася “Скрудж і Марлей”. Іноді несвідомі в торговельних справах люди звали Скруджа Скруджем, а часом Марлеєм, і він озивався на обидва імені. Йому було однаково.

О! Скрудж був справжній жмикрут: він умів міцно захопити людину, як кліщами, придушити, скрутити, згребти. Це був старий грішник — заздрісний, жадібний, твердий і гострий, як кремінь, але ніяке кресало не могло викресати з нього благородної іскри, замкнутий, потайний та самотний, як той слимак. Через холод у душі і вся постать його немов заморозилася: ніс загострився, щоки зморщились, хода стала скутою, очі почервоніли, тонкі губи посиніли, а голос, хитрий та прикрий, скрипів. Холодним інеєм блищало його волосся, брови і сухе підборіддя. Скрудж всюди носив із собою той холод; у найспекотніші дні він морозив ним свою контору і не давав їй нагрітися хоча б на один градус навіть на Різдво.

Вуличний холод і тепло не впливали на Скруджа. Жодна спека не могла його зігріти і жоден холод не морозив його. Не було вітру, жорстокішого за Скруджа, снігу дошкульнішого, дощу невблаганнішого, ніж Скрудж. Найгірша негода не могла дойняти його. Злива, град, сніг, сльота мали тільки одну кращу за нього перевагу — вони бувають іноді щедрі, а Скрудж ніколи.

Ніхто на вулиці, зустрівшись з ним, не зупинявся, щоб привітно запитати в нього: “Як ся маєте, пане Скрудж? Коли ви зайдете до мене?” Старці ніколи не сподівалися від нього милостині; діти ніколи не питали в нього, котра година; ніхто ніколи за все його життя — ні чоловік, ні жінка

Even the blind men's dogs appeared to know him; and when they saw him coming on, would tug their owners into doorways and up courts; and then would wag their tails as though they said, "No eye at all is better than an evil eye, dark master!"

But what did Scrooge care? It was the very thing he liked. To edge his way along the crowded paths of life, warning all human sympathy to keep its distance, was what the knowing ones call "nuts" to Scrooge.

Once upon a time — of all the good days in the year, on Christmas Eve — old Scrooge sat busy in his counting house. It was cold, bleak, biting weather, foggy withal, and he could hear the people in the court outside, go wheezing up and down, beating their hands upon their breasts, and stamping their feet upon the pavement stones to warm them. The city clocks had only just gone three, but it was quite dark already — it had not been light all day — and candles were flaring in the windows of the neighbouring offices, like ruddy smears upon the palpa-ble brown air. The fog came pouring in at every chink and keyhole, and was so dense without, that although the court was of the narrowest, the houses opposite were mere phan-toms. To see the dingy cloud come drooping down, obscuring everything, one might have thought that Nature lived hard by, and was brewing on a large scale.

The door of Scrooge's countinghouse was open that he might keep his eye upon his clerk, who in a dismal little cell beyond, a sort of tank, was copying letters. Scrooge had a very small fire, but the clerk's fire was so very much smaller that it looked like one coal. But he couldn't replenish it, for Scrooge kept the coal-box in his own room; and so surely as the clerk came in with the shovel, the master predicted that it would be necessary for them to part. Wherefore the clerk put on his white com-forter, and tried to warm himself at the candle; in which effort, not being a man of a strong imagination, he failed.

"A Merry Christmas, uncle! God save you!" cried a cheerful voice. It was the voice of Scrooge's nephew, who came upon him so quickly that this was the first intimation he had of his approach.

— не попросив його показати дорогу. Здавалося, що навіть собаки сліпих знали Скруджа і, побачивши його, швидше тягли своїх господарів куди-небудь за ворота або у двір, махаючи хвостом та немов кажучи: “Нехай краще не дивиться ніяке око, ніж має дивитися погане. Правда ж, сліпий господарю?”

Скрудж не звертав на те ніякої уваги. Йому навіть подобалося протовплюватися дорогами людського життя, нехтуючи людським співчуттям.

Якось, перед одним із найкращих днів року, перед Різдом, старий Скрудж сидів і працював у своїй конторі. Година була холодна, похмура. Туман аж проймав. Скрудж чув, як люди ходили надворі, крекчучи від холоду, потираючи руки та тупаючи ногами, щоб зігрітися. Годинник на вежі пробив тільки третю годину, а вже було зовсім темно; та й увесь день не виглядало сонце. Туман був такий густий, що по той бік двору, хоч він був дуже вузький, будинки здавалися привидами. Вогні в їхніх вікнах здавалися червоними плямами на сірому тлі. Туман заходив у кожну щілину, у кожну шпаринку від ключа. Дивлячись на цей туман, що наліг на землю і нагнав таку імлу, можна було подумати, що сама мати-природа де-небудь недалеко зварила на свята дуже багато пива.

Скрудж не зачиняв дверей у своїй кімнаті, щоб наглядати за писарем, що переписував папери в сусідньому тісному та темному, наче бочка, закамарку. У коминку в Скруджа ледве горіло, а в коминку писаря так мало було вогню, що здавалося, неначе там жевріла одна жарина. Але писар не міг підкинути вугілля, бо ящик з ним стояв у Скруджевій кімнаті й кожен раз, як писар заходив туди з лопаткою, щоб набрати вугілля, господар казав йому, що, мабуть, їм доведеться попрощатися назавжди. Саме тому писар замотав шию білим шарфом і думав, як ото його зігрітися біля свічки, але це була марна справа!..

— Будьте здорові, зі Святим вечором, з веселим Різдом, дядечку! Щасти вам, Боже! — залунав зненацька радісний голос. Це говорив Скруджів племінник, хутко ввійшовши в кімнату.